

Az 1935. IV. tc. és az Egyesület

Eltérően az 1879-es erdőtörvénytől, illetve az 1898-as és 1923-as törvénycsomagoktól, az 1935. évi IV. törvénycikk nem a hatásai miatt jelentős. A végrehajtási rendelet több-éves késleltetése nyomán a háborús gazdálkodás bevezetése előtt jóformán életbe sem lépett. A törvénnyel kapcsolatos vita azért fontos az egyesület és az erdészet történetében, mert jelzi az egyesület szerepét, érdekképviseléssel kapcsolatos erőfeszítéseit, és ezen törekvések korabeli politikai erőtérrel való kölcsönhatását.

A törvény megszületésével kapcsolatos előkészületekben, a korábbi erdőtörvényhez hasonlóan, fontos szerep jutott az egyesület érdekérvényesítő és kompromisszum-teremtő törekvéseinek. Ezen folyamat mérföldköveit tükrözi a *Bíró Zoltán* által szerkesztett *Az 1935. IV. t.c. egyesületi tárgyalásai: Törvénytervezet az erdőkről. Javasolt módosítások az Országos Erdészeti Egyesület részéről* című kötet. Ebben az egyesület 1929-ben megfogalmazott alapvetései, az 1930-ban felterjesztett javaslat, ezek módosításai és a módosításokra adott részletes válasz, valamint a minisztérium és az egyesület közötti tárgyalásokat meghatározó 1934. novemberi választmányi viták kaptak helyet.

A tárgyalási folyamat önmagában is azt jelzi, hogy az 1920-as évek mély anyagi válságát követően az 1930-as évekre az OEE ismét megkerülhetetlen érdekképviselői tényezővé vált. A báró *Waldbott Kelemen* elnökségének elején, 1933 és 1935 között keletkezett egyesületi iratok számos más területen is élénk érdekérvényesítő tevékenységről tanúskodnak, s egyben kirajzolják a tárgyalássorozat kontextusát. Ezek közé tartozik például az a levélváltás, amelynek során az egyesület az éppen hivatalba lépő *Darányi Kálmán* földművelésügyi miniszteren keresztül igyekezett elérni, hogy a kereskedelemügyi tárca biztosítson elsőbbséget a magyar faárúnak a telefonpóznák beszerzése során.

Néhány héttel korábban az egyesület az Esterházy hercegi uradalomból vasúton szállított fa fuvarjének alacsony szinten tartása érdekében lobbizott. Az OEE a kereskedelempolitika terén leginkább a Faforgalmi Rt. működésének

meghosszabbításán, illetve a működési feltételek módosításán keresztül volt érdekelt.

1931 végén a kormány alapvetően átszervezte a fakereskedelmet, s ezt a műveletet a fa árának lehető legalacsonyabb szinten tartása, az ipari kapacitás megtartása motiválta, egyáltalán nem az erdőbirtokosok érdekei. Az OEE-nek nem sikerült teljes mértékben meggyőznie a kormányt arról, hogy az import csökkenésével jól járna a költségvetés és a magyar gazdaság is. Ezzel együtt az egyesületnek 1934-ben sikerült kompromisszumot kötnie a kormánnyal. Mind a műfa, mind a tűzifa behozatala és belső kereskedelme monopóliummá vált, de a kettő nem került egy kézbe.

A kormány által 1931 és 1934 között működtetett Egyesült Fabehozatali Rt. az ipari alapanyagként és építőiparban használandó fa importjának levezénylésére kapott felhatalmazást. Az Rt.-t 1934-től a Fabehozatali Intézet váltotta, míg a Magyar Erdőbirtokosok Faértékesítő Rt. a tűzifa kereskedelme terén került monopól helyzetbe ugyanabban az évben. Ennek eredményeképpen a hazai termelés továbbra sem terjedt ki a műfára, s az import aránya magas maradt.

Ez a kérdéskör számos választmányi ülésen felmerült. A status quo fenntartása érdekében létrejött az Erdőgazdasági Tanács, soraiiban több OEE taggal. A fakereskedelem terén gyakorolt állami monopóliumok terén *Bíró Zoltán*, az OEE ügyvezetője volt az egyik kulcsszereplő. A faárak, az import, valamint az állami beavatkozás mértékének kérdése azonban akut maradt. Az 1930-as évekre ráadásul az OEE már korántsem az egyetlen szereplője volt az erdészettel kapcsolatos érdekképviselőnek.

A Felső-dunántúli Erdészeti és Vadászati Egyesületbe tömörült dunántúli birtokosok elégedetlenek voltak a Fabehozatali és a Faértékesítő Rt. működésével, ellenezték a szabad forgalom korlátozását és az állami cégek fennmaradása ellen foglaltak állást.

A harmadik kérdéskör, amelynek kapcsán az OEE igyekezett a kormányzatot cselekvésre bírni, a nemzetközi erdőgazdasági kongresszus volt. Amint ezt korábban már Király Pál nyomán megjegyeztem, az olasz–magyar diplomáciai közeledésnek döntő szerepe lehetett abban, hogy az esemény rendezési jogát Magyarország kapta meg.

Az agrárkormányzattal folytatott vonatkozó levelezésében az OEE a rendezés egy másik diplomáciai aspektusát emelte ki, méghozzá azt, hogy nem a szomszédos országok kapták a lehetőséget. Az egyesület erre hivatkozva 1933-ban kérte a kormányzattól a szervezőbizottság felállítását és a működéséhez szükséges hitelkeret megnyitását. Ezek az ügyek rávilágítanak arra, hogy a Gömbös-kormány külkereskedelmi politikája nem írható le pusztán az Ausztria, Olaszország és Németország irányába folytatott, az exportlehetőségek bővítését célzó diplomáciai erőfeszítésekkel. Másként szemlélve, a levelezés összeköti az egyesület történetét a köztörténet egyes sokat kutatott kérdéseivel.

Amint az említettekben kiderült, az OEE a Gömbös-kormány tevékenységéhez, illetve ezen belül a Kállay által fémjelzett agrárpolitikához több szálon is kötődött. Kállay irányítása alatt olyan gazdaságirányítási rendszer rajzolódott ki, amely azt célozta, hogy a piaci folyamatokat, s főképpen az árakat egy kiválasztott érdekképviselőkből és szakértőkből álló, a minisztérium felügyeletével működő bizottság határozza meg. Ez a szisztéma illeszkedett abba a képbe, amit *Betlén István* a következőképpen összegzett: „...mert benne élünk, ha úgy tetszik, egy állami szocializmus, ha úgy tetszik, a kapitalizmus racionalizálásának egy korában, amely korban igenis az államnak nem lehet elkerülnie azt a cselekvő szerepet... Azt kívánják és ezt követeli az egész világ közvéleménye, hogy úrrá váljék az emberi elme a gazdasági életben igenis törvényszerűségek felett.” (Erre a szövegre *Paksa Rudolf* hívta fel a figyelmem.)

A kiépülőben levő új modellnek nélkülözhetetlen része volt például az OMGE, s a fapiac tekintetében az OEE is. Ezen túlmenően az egyesületek egyre több engedélyezési eljárásban kaptak szerepet. Ebbe a logikába illeszkedett például az, hogy az OEE adhatott olyan igazolást, amely a vasúti szállítás során kedvezményre jogosított. Ezen kvázi hatósági hatáskörök fejében a bevont egyesületek rendszeres bevételre tettek szert.

Az állami és nem kormányzati szerepek tehát keveredtek egymással, a kiválasztott, a minisztérium által előnyben részesített szakmai egyesületek mintegy kamarai szerepkörbe kerültek. A Gömbös-kormány történetében Kállay Miklós (és *Keresztes-Fischer Ferenc*) 1935.

januári kiválása Gömbös és a Bethlen-kör közötti konfliktus éleződését jelezte. Így a parlamentben 1934 novembere és 1935 februárja között tárgyalt erdő-törvény igen érzékeny belpolitikai környezetben formálódott, s lehetőséget teremtett mind az Egységes Párt egyes tagjai és csoportjai, mind az ellenzék számára, hogy a változó viszonyok között pozicionálják magukat. A képviselőházban a törvénytervezetet az Egységes Párt kereteiben politizáló *Biedermann Imre*, Baranya vármegyei birtokos terjesztette elő. A vitában az OEE történetében fontos szerepet játszó személyiségek közül báró *Inkey Pál* és gróf *Esterházy Móric* is igen aktív volt.

A képviselőházi vita során éles törésvonal mutatkozott a jobb- és baloldal között, azonban ez nem az erdőgazdálkodás alapelvei, hanem két másik altéma: a magántulajdonban levő erdők látogathatósága, vagyis a turizmus kérdése, valamint a rovarkár esetén nyújtható rendkívüli támogatások kiosztására gyakorolt miniszteri befolyás körül folyt.

Gróf Esterházy a turizmus kérdésében megengedőbb volt a többségi álláspontnál, s a szociáldemokratákkal összhangban támadta a kártalanítás intézményrendszerét is. A turizmus kérdése volt az a terület, amely ideológiai töltete révén minden biztonnyal kormánypárti képviselők nyomására került ki a címből.

A turizmus kérdése az 1930-as évek közepén politikai szempontból két irányba is mutatható. Az ország egyes helyszínein, így például Vas és Heves megyében a turizmus mögött a közvélemény és a kormány kommunistákat sejtett. Ugyanakkor *Ablonczy Balázs* rámutatott, hogy a turizmusnak a revízi-

ós gondolat szempontjából is volt jelentősége. Voltak olyan szervezetek, amelyek a határoktól északra és keletre levő hegyvidéki tájban a megszállt/elszakadt teret látták, s voltak olyanok is, amelyek menekültekből jöttek létre, s így a kötelek fenntartásának fórumai voltak. Mindezek mellett léteztek „professzionális” turista társasá-

rúlt, hogy a kompromisszum nem elsősorban a parlamentben született, sokkal inkább a minisztérium és az egyesület javaslata között jött létre.

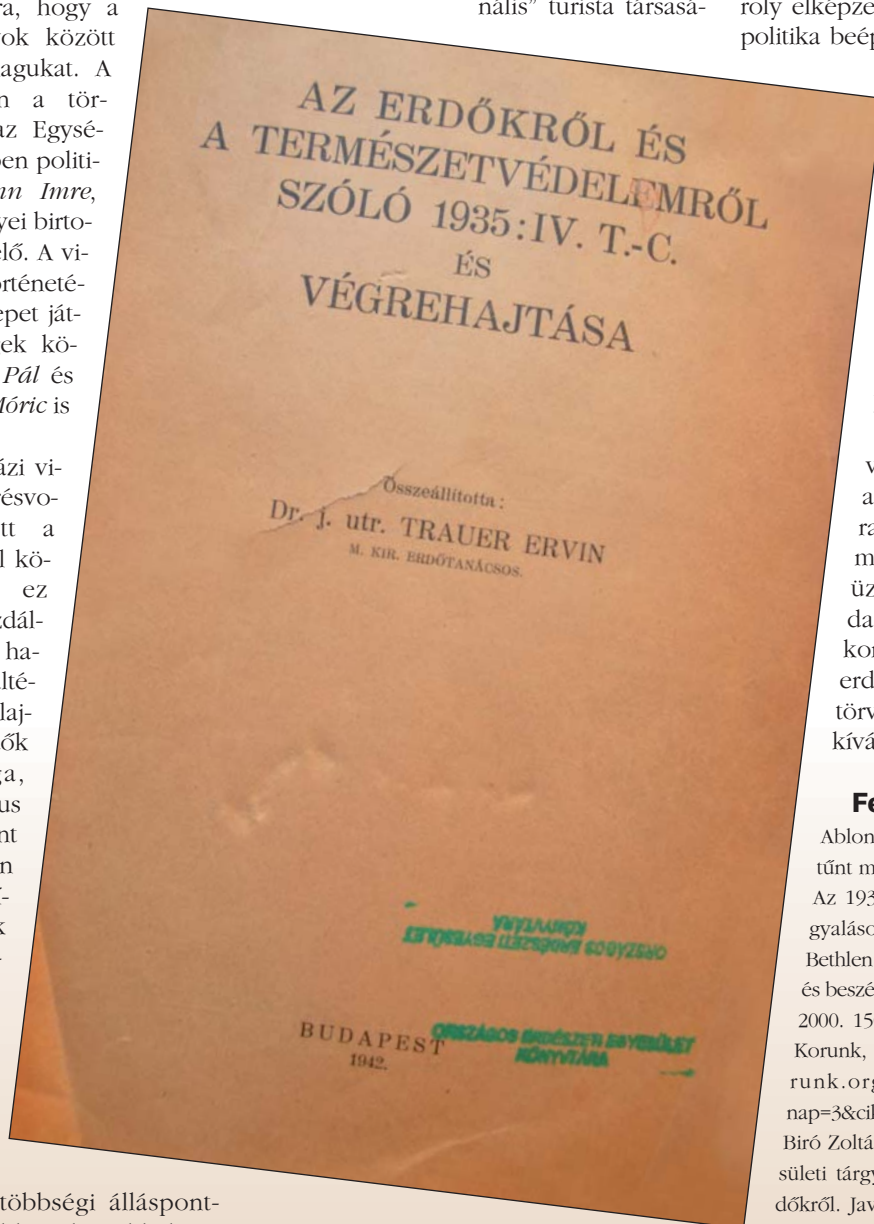
A parlamenti vitában *Kaán Károly* neve nem hangzott el. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a korabeli erdészeti politika figyelmen kívül hagyta Kaán Károly elképzeléseit. 1935-re az erdészeti politika beépítette alapelvei közé Kaán

Károly azon kulcsfontosságú programpontját, amely a nem feltétlen erdőtalajon álló, magánkézben levő erdők kezelésének szabályozását tűzte ki célul, tehát igyekezett rugalmassá tenni azokat a 19. századi kategóriákat, amelyek merev határokat szabtak az állami beavatkozás számára.

A Bíró Zoltán által képviselt egyesületi álláspont azonban nem volt annyira radikális ebben a kérdésben mint Kaán: az általános üzemtervkényszer és a gazdasági érdek közötti jobb kompromisszumot, vagyis az erdők fennmaradását és segítő törvényi szabályozást tartotta kívánatosnak.

Felhasznált Irodalom:

- Ablonczy Balázs: Nyombiztosítás. Letűnt magyarok, Kalligram, 2011.
- Az 1935. évi IV.t.c. törvényhozási tárgyalások, Képviselőházi értesítő, 1935.
- Bethlen István: Válogatott politikai írások és beszédek. Szerk. Romsics Ignác. Osiris, 2000. 150.o
- Ormos Mária; Kállay Miklós, Korunk, 2004. március <http://www.korunk.org/?q=node/8&ev=2004&honaap=3&cikk=7479>
- Bíró Zoltán (szerk.): Az 1935. IV.t.c. egyesületi tárgyalásai : Törvénytervezet az erdőkről. Javasolt módosítások az Országos Erdészeti Egyesület részéről
- Kolossváry Szabolcsné: A magyar fakereskedelmi politika 1920–1938 között, OEE Erdészettörténeti Szakosztálya Közleményei, 1975. 121–137. o.
- Törvényjavaslat az erdőkről és a természetvédelemről: Az 1935. IV. t.c. törvényhozási tárgyalása, M. kir. Földművelésügyi Minisztérium, 1935.
- Paksa Rudolf: A numerus clausus és módosítása, 1928. Rubicon, 2013/12.
- Balogh Róbert**
történész,
MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Történettudományi Intézet

gok is, amelyek nem szerveztek politikai hálózatot, s tevékenységükkel nem is műveltek emlékezetpolitikát: elsősorban túráztak. *Kéthly Anna*, és más szociáldemokrata politikusok éppen azon az alapon ellenezték az Országos Erdőgazdasági Tanács felállítását, hogy az illeszkedett az említett Kállay-féle agrárpolitikába. A felsőházban jóval kevesebb vitánapon került szóba a törvény, maga *báró Waldbott Kelemen* terjesztette elő a tervezetet, s hangsúlyozta annak kompromisszumos jellegét. Az OEE elnökének felszólalásából kide-

Megrendelhető!

Jubileumi emléktárgyak, egyesületi kiadványok az Országos Erdészeti Egyesülettől

Az OEE fennállásának 150. évfordulója alkalmából emléktárgyakat és kiadványokat készített, melyeket minden érdeklődő megrendelhet.

Megrendelés a www.oee.hu honlapon elérhető termék megrendelő alkalmazás segítségével, vagy az Erdészeti Lapok 2016. októberi számában található Megrendelő lapon.

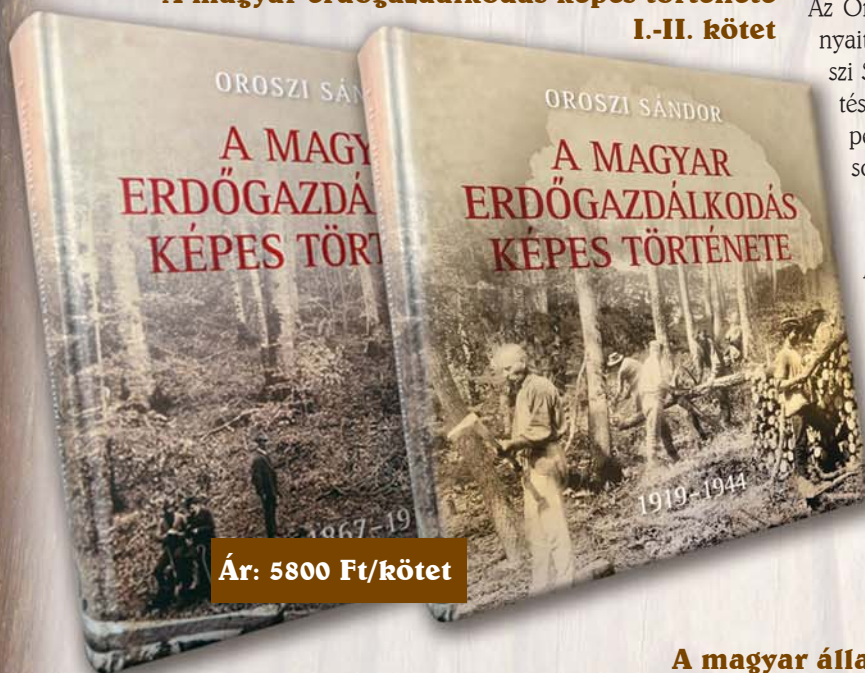
A megrendelt termékek személyesen az OEE titkárságán (Budapest, 1021 Budakeszi út 91). vehetők át vagy postai utánvétellel a megadott címre küldjük őket.

További részletekért látogasson el honlapunkra!

Legyen maradandó emléke a 150 éves jubileumról, várjuk megrendelését!

OEE Titkárság

A magyar erdőgazdálkodás képes története I.-II. kötet

Ár: 5800 Ft/kötet

Az Országos Erdészeti Egyesület legrégebbi hagyományait folytatja akkor, amikor útjára bocsátja dr. Orozsi Sándor erdőmérnök-erdészettörténész szerkesztésében a magyar erdőgazdálkodás történetét képekben megjelenítő, háromkötetes egyedi album-sorozatát.

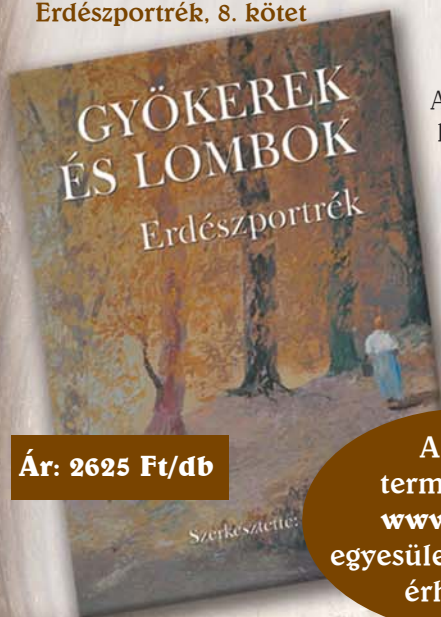
Erdészcsillag kitűző Jubileumi tagsági jelvény

A tradicionális ötosztatú tölgyfalevél erdészcsillag stilizáció, 15mm-es átmérőben, ezüstműből, egyedi ötvösmunka, zöld bársonnyal borított műanyag dobozban, csomagolva.

Ár: 4300 Ft/db

Gyökerek és Lombok Erdészportrék, 8. kötet

Ár: 2625 Ft/db

Az erdész életpályákat bemutató interjúsorozat 8. kötete Pápai Gábor szerkesztésében.

A teljes terméklista a www.oee.hu egyesületi honlapon érhető el.

A magyar állam összes erdősegeinek átnézeti térképe 1896

Ár: 3500 Ft/db

A híres Bedő-féle erdőtérkép digitálisan felújított, kiváló felbontásban megjelenített, színes kivitelű, ofset íves nyomással, B1-es méretben (98x 63 cm) gyártott, műanyag kupakkal záródó papírhengerbe (tuba) csomagolt és címkével ellátott reprint kiadása.